ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
JULIANE KOKOTT
της 3ης Μαρτίου 2011 [1]

I — Εισαγωγή

1. Η αίτηση του Tribunale di Vicenza για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως της 15ης Φεβρουαρίου 2010 αφορά την ερμηνεία της έννοιας του τόπου εκπληρώσεως της παροχής κατ' άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις [2].

2. Σύμφωνα με τη ρύθμιση αυτή ο τόπος εκπληρώσεως της παροχής θεμελιώνει εναλλακτική δωσιδικία, παραλλήλως προς τη γενική δωσιδικία της κατοικίας του εναγομένου [3]. Σε συμβάσεις πωλήσεως κινητών πραγμάτων τόπος εκπληρώσεως της παροχής κατά το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β΄ είναι κατ' αρχήν [4] ο τόπος παραδόσεως των εμπορευμάτων.

3. Στην προκειμένη περίπτωση ζητείται, ειδικότερα, να διευκρινιστεί ποιος είναι ο τόπος αυτός, στην περίπτωση που τα εμπορεύματα παραδίδονται «ελεύθερα έδρας [της Ιταλίδας πωλήτριας]» σε μεταφορέα, ο οποίος θα τα μεταφέρει στον αγοραστή.

4. Όσον αφορά την πώληση εξ αποστάσεως, το Δικαστήριο εξέτασε πρόσφατα, με την απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2010 [5], το ζήτημα του καθορισμού του τόπου παραδόσεως αποφαινόμενο ότι, ελλείψει άλλων συμφωνιών των συμβαλλομένων, είναι ο τόπος της πραγματικής παραδόσεως των εμπορευμάτων στον αγοραστή «στον τελικό προορισμό της πράξεως της πωλήσεως» [6].

5. Στην προκειμένη περίπτωση ζητείται, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί, σε συνδυασμό με την προαναφερθείσα απόφαση Car Trim, ποια σημασία μπορεί να έχει ένας συμβατικός όρος, όπως αυτός περί του οποίου έγινε λόγος ανωτέρω στο σημείο 3, για τον προσδιορισμό του τόπου παραδόσεως.

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

2 — ΕΕ L 12, σ. 1. Ο κανονισμός αυτός ισχύει όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 416/2010 της Επιτροπής, της 12ης Μαΐου 2010.

3 — Άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001.

4 — «[Ε]φόσον δεν συμφωνήθηκε διαφορετικά» (άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, του κανονισμού 44/2001.

5 — C-381/08, Car Trim (Συλλογή 2010, σ. I-1255).

6 — Σημείο 2 του διατακτικού της αποφάσεως Car Trim.

II — Νομικό πλαίσιο

6. Το άρθρο 5 του κανονισμού 44/2001 ορίζει:

«Πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος κράτους μέλους μπορεί να εναχθεί σε άλλο κράτος μέλος:

1. α) ως προς διαφορές εκ συμβάσεως, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου εκπληρώθηκε ή οφείλει να εκπληρωθεί η [επίδικη] παροχή·

β) για τους σκοπούς της εφαρμογής της παρούσας διάταξης και εφόσον δεν συμφωνήθηκε διαφορετικά, ο τόπος εκπλήρωσης της επίδικης παροχής είναι:

— εφόσον πρόκειται για πώληση εμπορευμάτων ο τόπος του κράτους μέλους όπου, δυνάμει της σύμβασης, έγινε ή έπρεπε να γίνει η παράδοση των εμπορευμάτων·

[...]».

III — Διεθνείς εμπορικοί όροι (International Commercial Terms ή, με συντομογραφία, Incoterms [7])

7. Με τους Incoterms το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο (International Chamber of Commerce, ICC) δημιούργησε για πρώτη φορά το έτος 1936 ένα σύνολο πρότυπων όρων, το οποίο στη συνέχεια υπέκειτο σε διαρκή αναθεώρηση [8]. Ο σκοπός τους είναι η διατύπωση διεθνών, καίτοι μη νομικώς δεσμευτικών, κανόνων για την ερμηνεία των πιο συχνά χρησιμοποιούμενων συμβατικών όρων στις συμβάσεις των εξωτερικών εμπορικών συναλλαγών. Σκοπός τους η αποτροπή της αβεβαιότητας, που θα μπορούσε να προκύψει εκ της διαφορετικής ερμηνείας τέτοιων όρων [9]. Από την 1η Ιανουαρίου 2011 ισχύουν οι Incoterms σε ουσιωδώς νέα μορφή (Incoterms 2010) [10].

8. Οι Incoterms αναφέρονται σε τυποποιημένους όρους. Σε αυτούς αποδίδεται αφενός μία συγκεκριμένη έννοια και αφετέρου ένα απλό αρκτικόλεξο, το οποίο αποτελείται από τρία γράμματα. Οι όροι ρυθμίζουν με μορφή καταλόγου βασικές υποχρεώσεις του

7 — «Incoterms» είναι ένα σήμα του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου.

8 — Νέες διατυπώσεις, συμπληρώσεις και πρόσθετοι όροι δημοσιεύθηκαν το 1953, το 1967, το 1976, το 1980, το 1990 και το 2000, για να συμβαδίζουν με τις εξελίξεις του διεθνούς εμπορίου. Βλ. Jolivet, E., *Les Incoterms, Etude d'une norme du commerce international*, Litec, Paris 2003, σημεία 136 επ. και σ. 475 επ., όπου βρίσκεται ένας χρονολογικός κατάλογος των γαλλικών Incoterms (μέχρι το έτος 2000).

9 — *Incoterms 2000, Die offiziellen Regeln der ICC zur Auslegung von Handelsklauseln*, ICC Deutschland-Vertriebsdienst, Köln 1999, σ. 2.

10 — Zwilling-Pinna, C., *Update wichtiger Handelsklauseln: Neufassung der Incoterms ab 2011*, Betriebs-Berater 2010, σ. 2980 επ.

πωλητή [11] και του αγοραστή [12] σε σχέση με την παράδοση των εμπορευμάτων, δηλαδή τους τρόπους παραδόσεως, το χρονικό σημείο της μεταβιβάσεως του κινδύνου και το ερώτημα ποιος συμβαλλόμενος βαρύνεται με το κόστος μεταφοράς και ασφαλίσεως. Οι διαφορετικοί όροι και ο κατάλογος με τις υποχρεώσεις τους λαμβάνουν υπόψη τα πιθανά διαφορετικά συμφέροντα των συμβαλλομένων. Επιβαρύνουν εν μέρει περισσότερο τον αγοραστή και εν μέρει περισσότερο τον πωλητή. Εννοιολογικά οι Incoterms 2000 προσανατολίζονται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τις Συμβάσεις Διεθνούς Πωλήσεως Εμπορευμάτων της 11ης Απριλίου 1980 [13].

9. Ο επονομαζόμενος όρος παραλαβής «EXW» (από το εργοστάσιο, Ex Works) των Incoterms 2000 προβλέπει στο σημείο Α4 για την παράδοση τα εξής:

«Ο πωλητής οφείλει να παράσχει το εμπόρευμα στον αγοραστή στον ορισμένο τόπο παραδόσεως κατά το συμφωνημένο χρονικό σημείο ή μέσα στη συμφωνημένη προθεσμία ή ελλείψει συμφωνίας για τον χρόνο μέσα στον συνηθισμένο χρόνο για τέτοιες παραδόσεις, και ιδίως χωρίς φόρτωση στο προς παράδοση μέσο μεταφοράς [...]».

10. Στο σημείο Β4 ορίζεται:

«Ο αγοραστής είναι υποχρεωμένος να παραλάβει τα εμπορεύματα, εφόσον έχουν παραδοθεί σύμφωνα με το Α4»

IV — Πραγματικά περιστατικά και προδικαστικό ερώτημα

11. Στην κύρια δίκη παραδόθηκαν εμπορεύματα «ελεύθερα έδρας [της Ιταλίδας πωλήτριας]» [14] σε ένα μεταφορέα και μεταφέρθηκαν στη Γαλλία στην εκεί εδρεύουσα αγοράστρια. Όταν της ζητήθηκε να πληρώσει το τίμημα στην Ιταλία, η αγοράστρια προέβαλε την ένσταση αναρμοδιότητας των ιταλικών δικαστηρίων και επισήμανε ότι έχει την έδρα της στην Γαλλία. Για την πωλήτρια η δωσιδικία του ιταλικού δικαστηρίου προκύπτει από τον προαναφερθέντα συμβατικό όρο.

12. Το αιτούν δικαστήριο έκρινε ότι ως τόπος εκπληρώσεως της παροχής υπό την έννοια του άρθρου 5 του κανονισμού 44/2001, ο οποίος θεμελιώνει τη δωσιδικία, θα μπορούσε να θεωρηθεί ο τελικός προορισμός των εμπορευμάτων στη Γαλλία ή ο τόπος στην Ιταλία, όπου παραδόθηκαν τα προϊόντα στον μεταφορέα.

11 — Στους Incoterms 2000, οι υποχρεώσεις του πωλητή στον κατάλογο υποχρεώσεων έχουν σημανθεί με το γράμμα «Α» και αριθμηθεί κατ' αύξοντα αριθμό. Έτσι οι ρυθμίσεις για την παράδοση βρίσκονται περίπου υπό το σημείο Α4.

12 — Έχουν σημανθεί με το γράμμα «Β».

13 — *Incoterms 2000, Die offiziellen Regeln der ICC zur Auslegung von Handelsklauseln* (παρατεθειμένο στην υποσημείωση 9), σ. 10.

14 — Στην σύμβαση της 13ης Μαρτίου 2008 αναφέρεται στο πρωτότυπο: «Resa: Franco ns. sede».

13. Στο πλαίσιο αυτό το εθνικό δικαστήριο υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Πρέπει στο άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 και, συνεπώς, στο κοινοτικό δίκαιο εν γένει, το οποίο προβλέπει ότι τόπος εκπληρώσεως της παροχής, στην περίπτωση αγοραπωλησίας αγαθών, είναι ο τόπος όπου, βάσει της συμβάσεως, έγινε ή όφειλε να γίνει η παράδοση, να δοθεί η ερμηνεία ότι, για τον προσδιορισμό του δικαστηρίου που έχει δικαιοδοσία, τόπος παραδόσεως είναι ο τόπος τελικού προορισμού των επίδικων εμπορευμάτων ή η ερμηνεία ότι τόπος παραδόσεως είναι ο τόπος στον οποίο ο πωλητής εκπληρώνει, βάσει του εφαρμοστέου στη συγκεκριμένη περίπτωση κανόνα ουσιαστικού δικαίου, την υποχρέωση παραδόσεως ή, μήπως, τέλος, η συγκεκριμένη διάταξη επιδέχεται και άλλη, διαφορετική ερμηνεία;»

V — Νομική εκτίμηση

A — *Εισαγωγική παρατήρηση*

14. Με την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 15 Φεβρουαρίου 2010 το εθνικό δικαστήριο εισχώρησε σε μια νομική «σφηκοφωλιά» [15]: του εντοπισμού του τόπου παραδόσεως στην πώληση εξ αποστάσεως [16].

15. Στη θεωρία [17] και τη νομολογία [18] το ερώτημα αυτό ήταν ιδιαιτέρως αμφιλεγόμενο. Οι προσεγγίσεις επιλύσεως κινούνταν στο φάσμα των εναλλακτικών λύσεων που υπέδειξε το εθνικό δικαστήριο. Ασαφές ήταν μεταξύ άλλων, για να σκιαγραφηθεί η κατάσταση της διαφωνίας σε αδρές γραμμές, αν ο τόπος παραδόσεως πρέπει μάλλον να ορίζεται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων που είναι ευκολότερα στην κατανόησή τους ή με προσφυγή σε αξιολογήσεις ουσιαστικού δικαίου.

15 — Έτσι ο Mankowski στο σχόλιό του στην απόφαση Car Trim που δημοσιεύθηκε στο EWiR 2010, Art. 5 EuGVVO 1/10, σ. 287 επ.

16 — Ο Mankowski σημειώνει στο προαναφερθέν σχόλιο στην απόφαση Car Trim ότι το Δικαστήριο δεν διακρίνει μεταξύ του αν ο μεταφορέας του προϊόντος έλαβε την εντολή από τον πωλητή ή τον αγοραστή.

17 — Μία λεπτή ερμηνεία της διάταξης με εκτενή ανάλυση της θεωρίας και της νομολογίας βρίσκει κανείς στους Wipping, F., *Der europäische Gerichtsstand des Erfüllungsorts — Art. 5 Nr. 1 EuGVVO*, Duncker & Humblot, Berlin 2008, σ. 180 επ., Lynker, Th., *Der besondere Gerichtsstand am Erfüllungsort in der Brüssel I-Verordnung (Art. 5 Nr. 1 EuGVVO)*, Peter Lang, Frankfurt am Main 2006, σ. 84 επ., και Ignatova, R., *Art. 5 Nr. 1 EuGVO — Chancen και Perspektiven der Reform des Gerichtstands am Erfüllungsort*, Peter Lang, Frankfurt am Main 2005, σ. 210 επ. Η τελευταία εξετάζει μεταξύ άλλων και το ερώτημα, αν πρέπει να θεωρηθεί κρίσιμος ο τόπος αποστολής ή ο τόπος προορισμού των προϊόντων, παραθέτει μία συγκριτική γραμματική ερμηνεία διαφορετικών γλωσσικών εκφορών και συμπεραίνει: «Η διατύπωση της διάταξης είναι ανοιχτή.»

18 — Βλ. τις αναφορές στην υποσημείωση 17, τη σύνοψη στον Wittwer, A., *Gerichtsstand des Erfüllungsorts beim internationalen Versendungskauf*, European Law Reporter 2010, σ. 151, 152, και την ιστοσελίδα του Bundesgerichtshof (http://www.bundesgerichtshof.de/cln_134/DE/Entscheidungen/entscheidungen_node.html), όπου μπορεί να διαβάσει κανείς την αίτηση για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως του γερμανικού Bundesgerichtshofs της 9ης Ιουλίου 2008 στην υπόθεση Car Trim.

16. Δέκα ημέρες μετά την κατάθεση της παρούσας αιτήσεως για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως το Δικαστήριο εξουδετέρωσε τη «σφηκοφωλιά» και δέχθηκε στην απόφαση Car Trim ως δίκαιο: «Το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, πρώτη περίπτωση, του κανονισμού 44/2001 έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση πωλήσεως καταρτιζομένης εξ αποστάσεως, ο τόπος όπου, βάσει της συμβάσεως, παραδόθηκαν ή έπρεπε να παραδοθούν τα εμπορεύματα *πρέπει να καθορίζεται βάσει των όρων της συμβάσεως αυτής. Σε περίπτωση κατά την οποία είναι αδύνατος ο καθορισμός του τόπου παραδόσεως επί της βάσεως αυτής,* χωρίς να απαιτείται να ληφθεί υπόψη το εφαρμοστέο στη σύμβαση ουσιαστικό δίκαιο, τόπος παραδόσεως είναι αυτός της πραγματικής παραδόσεως των εμπορευμάτων στον αγοραστή, με την οποία ο αγοραστής απέκτησε ή έπρεπε να αποκτήσει την εξουσία να διαθέτει τα εμπορεύματα αυτά, στον τόπο που αποτελεί τον τελικό προορισμό της πράξεως της πωλήσεως [στο εξής: τύπος Car Trim] [19]».

17. Εκ πρώτης όψεως φαίνεται συνεπώς ότι το πρόβλημα που έθεσε το εθνικό δικαστήριο έχει ήδη επιλυθεί με την απόφαση Car Trim: Κατ' αυτήν, ο τόπος παραδόσεως πρέπει να οριστεί από το εθνικό δικαστήριο [20] πρωτίστως με τη χρήση των αφεαυτών κατανοητών συμφωνιών των διαδίκων, βεβαίως μόνο εφόσον αυτό είναι δυνατόν, χωρίς προηγουμένως και συμπληρωματικώς να ληφθεί υπόψη το εφαρμοστέο στη σύμβαση ουσιαστικό δίκαιο [21]. Όταν δεν είναι δυνατός ο βάσει της συμβάσεως ορισμός του τόπου παραδόσεως, πρέπει κατά δεύτερο λόγο να θεωρείται ως τόπος παραδόσεως ο τόπος, όπου πραγματοποιείται η παράδοση των εμπορευμάτων στον αγοραστή [22].

B — *Κοινά σημεία και διαφορές της παρούσας υποθέσεως και της υποθέσεως Car Trim*

18. Κατόπιν ακριβέστερης θεωρήσεως καθίσταται όμως σαφές ότι τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως Car Trim, όπως επίσης και τα ερωτήματα που είχαν τότε υποβληθεί προς απάντηση διαφέρουν από αυτά της παρούσας υποθέσεως.

1. Υπόθεση Car Trim

19. Στην υπόθεση Car Trim η παράδοση όφειλε να πραγματοποιηθεί «όπως είχε συμφωνηθεί μετά από πρόσκληση ελεύθερα στο εργοστάσιο Colleferro» [23] (στο εξής: όρος Car Trim) της εναγόμενης αγοράστριας στην Ιταλία.

20. Προκαλεί καταρχήν έκπληξη ότι στην υπόθεση Car Trim δεν διευκρινίζεται

19 — Σημείο 2 του διατακτικού. Η υπογράμμιση δική μου.
20 — Απόφαση Car Trim, σκέψη 54.
21 — Απόφαση Car Trim, σκέψη 53
22 — Απόφαση Car Trim, σκέψεις 60 μέχρι 62.
23 — Έτσι το σημείο 3 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα J. Mazák της 24ης Σεπτεμβρίου 2009.

λεπτομερέστερα αυτός ο όρος. Το Δικαστήριο αρκείται κατ' ουσίαν στη γενική διαπίστωση ότι «τα συμβαλλόμενα μέρη απολαύουν της ελευθερίας της βουλήσεως όσον αφορά τον καθορισμό του τόπου παραδόσεως των εμπορευμάτων» [24]. Στο ερώτημα, αν μία παρόμοια βούληση των συμβαλλομένων για τον ορισμό του τόπου παραδόσεως θα μπορούσε να βρει συγκεκριμένα την έκφρασή της στη ρήτρα «πρόσκληση ελεύθερα στο εργοστάσιο», το Δικαστήριο δεν δίδει απάντηση.

21. Ωστόσο, για δύο λόγους δεν ήταν υποχρεωμένο το Δικαστήριο να αναλύσει λεπτομερώς τη συμφωνία των συμβαλλομένων «πρόσκληση ελεύθερα στο εργοστάσιο» και να εξετάσει αν υπήρχε έτσι μία συμφωνία για τον τόπο παραδόσεως. Διότι, αφενός, το Δικαστήριο αναθέτει τη διευκρίνιση τέτοιων ζητημάτων στον εθνικό δικαστή [25] και, αφετέρου, ακόμη και το προδικαστικό ερώτημα δεν έχει ως αφετηρία ότι ο επίμαχος όρος θα μπορούσε να είναι σημαντικός για τον ορισμό του τόπου παραδόσεως [26]. Το στοιχείο αυτό επίσης δεν εκπλήσσει, αφού ήδη από την αίτηση για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως του γερμανικού Bundesgerichtshof της 9ης Ιουλίου 2008 [27] προκύπτει ότι το εφετείο, «ως δικαστής αξιολογήσεως των πραγματικών περιστατικών», εξέτασε αυτόν τον όρο που είχε συμφωνηθεί στην αρχή της συμβατικής σχέσεως και «μετά μία συνολική θεώρηση των συμβατικών ρυθμίσεων» κατέληξε ότι δεν επρόκειτο για συμφωνία ως προς τον τόπο παραδόσεως, αλλά για ρύθμιση επιρρίψεως των εξόδων [28].

22. Επομένως, ούτε το αιτούν δικαστήριο ούτε το Δικαστήριο προσέδωσαν ιδιαίτερη σημασία στον όρο αυτόν για τον καθορισμό του τόπου παραδόσεως.

2. Υπόθεση Electrosteel Europe

23. Η στην κύρια δίκη επίμαχη σύμβαση περιλαμβάνει μία καταρχήν όμοια προς τον όρο Car Trim διάταξη, κατά την οποία τα εμπορεύματα οφείλουν πάντως να παραδοθούν συμβατικώς «ελεύθερα στην έδρα [της Ιταλίδας αγοράστριας]». Το αιτούν δικαστήριο αρκείται ωστόσο να υποδείξει την ύπαρξη αυτού του όρου, χωρίς να λάβει θέση επί της σημασίας του για τον καθορισμό του τόπου παραδόσεως.

24. Απεναντίας οι μετέχοντες στη διαδικασία αναπτύσσουν επί του ζητήματος αυτού αναλυτικές και αντικρουόμενες απόψεις: Η αγοράστρια υποστηρίζει ότι πρόκειται για

24 — Απόφαση Car Trim, σκέψη 45.

25 — Απόφαση Car Trim, σκέψη 54.

26 — Το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα της υποθέσεως Car Trim ήταν: «Εφόσον πρόκειται για πώληση εμπορευμάτων, πρέπει ο τόπος όπου, βάσει της συμβάσεως, παραδόθηκαν ή έπρεπε να παραδοθούν τα εμπορεύματα να καθορίζεται, προκειμένου περί πωλήσεων καταρτιζομένων εξ αποστάσεως, βάσει του τόπου της πραγματικής παραδόσεως στον αγοραστή ή βάσει του τόπου όπου τα εμπορεύματα παραδίδονται στον πρώτο μεταφορέα προκειμένου να μεταβιβασθούν στον αγοραστή;»

27 — Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 18.

28 — Αυτό φαίνεται να έχει παραβλέψει ο Wittwer (υποσημείωση 18), σ. 193, 195.

εμπορικό όρο ο οποίος πρέπει να ταυτισθεί με τον όρο Incoterms «franco fabbrica» (από το εργοστάσιο, Ex Works, συντετμημένα: EXW) και αποτελεί συμβατικό καθορισμό του τόπου παραδόσεως υπό την έννοια της αποφάσεως Car Trim. Κρίσιμος για τον τόπο εκπληρώσεως είναι συνεπώς ο τόπος της παραδόσεως των αγορασθέντων εμπορευμάτων στον μεταφορέα στην Ιταλία, όχι όμως ο τελικός προορισμός των εμπορευμάτων στη Γαλλία. Η Επιτροπή αντιθέτως θέτει υψηλές απαιτήσεις ως προς τον συμβατικό καθορισμό του τόπου παραδόσεως από τους συμβαλλομένους, που οφείλουν να προσδιορίσουν σαφώς τον τρόπο, τον χρόνο και τον τόπο της παραδόσεως των αγορασθέντων εμπορευμάτων. Οι Incoterms και παρόμοιοι όροι ρυθμίζουν πρωτίστως τη μετάβαση του κινδύνου καθώς και το ζήτημα της επιρρίψεως των εξόδων. Για τον προσδιορισμό του τόπου παραδόσεως δεν είναι κρίσιμος ο στην κύρια δίκη υπό συζήτηση ευρισκόμενος όρος, ήδη διότι κατόπιν συνολικής θεωρήσεως των στοιχείων του φακέλου παραμένει ασαφές ποιον ρυθμιστικό σκοπό εξυπηρετεί ο όρος αυτός. Υπό το φως της αποφάσεως Car Trim πρέπει για τον λόγο αυτό, ελλείψει συμβατικού προσδιορισμού του τόπου παραδόσεως, να θεωρηθεί κρίσιμος ο τελικός προορισμός των εμπορευμάτων, εκεί δηλαδή όπου ο αγοραστής αποκτά την πραγματική εξουσία διαθέσεως επ' αυτών. Ως τέτοιος πρέπει να θεωρηθεί ο τόπος της καθαρά πραγματικής αποκτήσεως της νομής, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το νομικό στοιχείο της μεταβιβάσεως της κυριότητας.

Γ — *Νομικά ζητήματα που ανέκυψαν*

25. Πρωτίστως πρέπει να διευκρινιστεί ποια σημασία έχει στην προκειμένη διαδικασία ο όρος «ελεύθερα έδρας [της Ιταλίδας πωλήτριας]».

26. Η εξέταση αυτή εναπόκειται [29] τελικώς στο αιτούν δικαστήριο. Αυτό θα πρέπει ενδεχομένως να εξετάσει, αν οι όροι έχουν γίνει δεσμευτικό τμήμα της συμβάσεως, να εξακριβώσει την ακριβή βούληση των συμβαλλομένων και ενδεχομένως θα πρέπει επιπλέον να εκτιμήσει αν ο επίμαχος όρος είναι λεκτικά πλήρως ταυτόσημος [30] με τον όρο των Incoterm «franco fabbrica».

27. Ωστόσο δεν απόκειται στο Δικαστήριο να εκφέρει απόψη επί του ζητήματος αυτού.

28. Διαφορετικό, πάντως, είναι το γενικό προκαταρκτικό ζήτημα ποιες είναι οι απαιτήσεις που απορρέουν από το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, του κανονισμού 44/2001 όσον αφορά συμφωνία περί του τόπου εκπληρώσεως ή συμβατικό καθορισμό του τόπου παραδόσεως που οφείλει να ληφθεί υπόψη από το εθνικό δικαστήριο.

29. Η απόφαση Car Trim επιτρέπει μεν την εξακρίβωση του τόπου παραδόσεως επί τη βάσει συμβατικών όρων, διευκρινίζει, όμως, ότι αυτός ο τόπος παραδόσεως πρέπει πάντως να ορίζεται χωρίς προσφυγή στο εφαρμοστέο δίκαιο της συμβάσεως [31].

29 — Απόφαση Car Trim, σκέψη 54.

30 — Για την προβληματική της ερμηνείας των όρων παραδόσεως Βλ. Fogt, M.M., *Die Vereinbarung και Auslegung von FRANCO-Lieferklauseln beim CISG-Kauf,* The European Legal Forum 2003, σ. 61, 67 και 68.

31 — Απόφαση Car Trim, σκέψη 53.

30. Σε αυτό το πλαίσιο ανακύπτει το ερώτημα αν διεθνείς εμπορικοί όροι όπως οι όροι Incoterms, για την ερμηνεία των οποίων χρησιμοποιούνται οι κανόνες του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου, επαρκούν για τη διασφάλιση της βεβαιότητας που απαιτείται κατά το διατακτικό της αποφάσεως Car Trim για τον προσδιορισμό του τόπου παραδόσεως επί τη βάσει της συμβάσεως. Αν επομένως σύμφωνα με την απόφαση Car Trim αποκλείεται η προσφυγή στο εφαρμοστέο ουσιαστικό δίκαιο της συμβάσεως, τότε θα μπορούσε να ισχύει κάτι αντίστοιχο και για τη χρησιμοποίηση των Incoterms.

31. Εφόσον δεν μπορεί να αποκλεισθεί ότι το εθνικό δικαστήριο κατά την ερμηνεία του επίμαχου συμβατικού όρου θα καταφύγει στο σύνολο κανόνων Incoterms [32], θεωρώ ότι είναι ωφέλιμο, για να δοθεί απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα, να εξεταστεί αυτή η πτυχή. Άλλωστε το εκτενώς διατυπωμένο ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου αναφέρεται στο ζήτημα αυτό, καθόσον το εν λόγω δικαστήριο, για τις ανάγκες της ενώπιον του εκκρεμούς υποθέσεως, ζητεί, γενικώς, από το Δικαστήριο ερμηνεία του άρθρου 5, σημείου 1, στοιχείου β΄, του κανονισμού 44/2001 («[...] ή πρέπει να ερμηνευθεί η παρατεθείσα διάταξη διαφορετικά;»).

32 — Ο Magnus προτείνει, ακόμα και για την ερμηνεία ενός όρου που ορίζεται στα Incoterms να λαμβάνονται υπόψη οι ορισμοί των Incoterms, όταν τα συμβαλλόμενα μέρη δεν παραπέμπουν ρητώς σ' αυτούς, εφόσον δεν υπάρχουν σαφείς ενδείξεις από τις οποίες να συνάγεται διαφορετική συμβατική βούληση (Staudinger, J., Magnus, U., *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch mit Einführungsgesetz και Nebengesetzen, Wiener UN-Kaufrecht [CISG]*, Sellier-de Gruyter, Berlin 2005, Art. 31 CISG, σκέψη 31).

32. Για τον λόγο αυτό εξετάζω, αρχικώς, αν εμπορικοί όροι όπως οι όροι Incoterms είναι κατάλληλοι για τον συμβατικό καθορισμό του τόπου παραδόσεως υπό την έννοια του σημείου 2 του διατακτικού της αποφάσεως Car Trim. Στη συνέχεια, λαμβανομένου υπόψη του πορίσματος που θα συναχθεί, θα πρέπει να τροποποιηθεί ο «τύπος Car Trim» για την προκειμένη περίπτωση.

1. Αποτελούν οι Incoterms και οι ανάλογοι εμπορικοί όροι με συγκεκριμένα καθορισμένο περιεχόμενο συμβατικούς όρους, βάσει των οποίων μπορεί να καθοριστεί ο τόπος παραδόσεως υπό την έννοια του άρθρου 5, σημείου 1, στοιχείου β΄, του κανονισμού 44/2001;

33. Η απόφαση Car Trim οριοθετεί το περιθώριο το οποίο έχουν στη διάθεσή τους τα συμβαλλόμενα μέρη για τον καθορισμό του τόπου παραδόσεως υπό την έννοια του άρθρου 5, σημείου 1, στοιχείου β΄, του κανονισμού 44/2001.

34. Από συστηματικής απόψεως και λαμβανομένης υπόψη της οικονομίας του άρθρου 5, σημείου 1, στοιχείου β΄, του κανονισμού 44/2001 πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ συμφωνιών για τον «τόπο εκπληρώσεως της υποχρεώσεως» και συμφωνιών για τον τόπο παραδόσεως.

α) Κατά πόσον επιτρέπονται συμφωνίες για τον τόπο εκπληρώσεως στο πεδίο τομής του εννοιολογικού περιεχομένου των εκφράσεων «εφόσον δεν έχει συμφωνηθεί διαφορετικά» και «[τόπος παραδόσεως] κατά τη σύμβαση» (άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β΄ του κανονισμού 44/2001)

35. Εκ πρώτης όψεως το γράμμα του άρθρου 5, σημείου 1, στοιχείου β΄, του κανονισμού 44/2001 επιτρέπει προφανώς δύο εκδοχές για τον συμβατικό καθορισμό του τόπου εκπληρώσεως: αφενός, μία τρόπον τινά έμμεση συμφωνία για τον τόπο εκπληρώσεως μέσω συμβατικής συγκεκριμενοποίησης του τόπου παραδόσεως [33] ως του «τόπου[...], στον οποίο τα εμπορεύματα κατά τη σύμβαση [...] όφειλαν να παραδοθούν» [34], αφετέρου, μία άμεση, ίσως ακόμα και ανεξάρτητη από τον τόπο παραδόσεως [35], συμφωνία για τον τόπο παροχής: Τούτο κατά το γράμμα του άρθρου 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, όσον αφορά τον καθορισμό του τόπου εκπληρώσεως κρίσιμη είναι η φράση «εφόσον δεν έχει συμφωνηθεί κάτι διαφορετικό».

36. Σε ποιον βαθμό τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν ωστόσο να συμφωνήσουν «κάτι διαφορετικό» από τη σύνδεση με τον τόπο παραδόσεως παραμένει τελικά ακόμα και μετά την απόφαση Car Trim σε γενικές γραμμές ασαφές [36], έτσι ώστε οι αμφιλεγόμενες ερμηνευτικές προσεγγίσεις της θεωρίας [37] για το ζήτημα αυτό να αναμένουν περαιτέρω διευκρινίσεις [38].

37. Στην προκειμένη περίπτωση το ζήτημα αυτό δεν είναι κρίσιμο, διότι δεν πρόκειται για το αν ενδεχομένως είναι επιτρεπτές συμφωνίες για τον τόπο εκπληρώσεως ανεξάρτητες από τον τόπο παραδόσεως, αλλά για το αν μέσω ενός εμπορικού όρου, ο τόπος παραδόσεως μπορεί να διευκρινιστεί αποτελεσματικά και με αυτό τον τρόπο να καθοριστεί συμβατικά ο τόπος εκπληρώσεως.

33 — Η απόφαση Car Trim δέχεται στη σκέψη 51 ότι ο κανονισμός δεν ορίζει την έννοια του όρου τόπος παραδόσεως και παραπέμπει για την εξακρίβωσή του στους όρους της σύμβασης (σκέψη 54).

34 — Λεγόμενος «νομικός» τόπος εκπληρώσεως.

35 — «Αφηρημένες συμφωνίες για τον τόπο εκπληρώσεως» χωρίς σύνδεσμο με τα συμβάντα των επιδόσεων κατέκρινε ωστόσο το Δικαστήριο ήδη στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις με την απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 1997, C-106/95, MSG (Συλλογή 1997, σ. I-911, σκέψη 35), και τις θεώρησε παραδεκτές, μόνο εφόσον τηρούνται συγχρόνως οι προϋποθέσεις για τις συμφωνίες για την δικαιοδοσία (άρθρο 17 Συμβάσεως για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις). Βλ. κατά τα λοιπά την φιλικότερη προς συμφωνίες νομολογία του Δικαστηρίου στην απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 1980, 56/79, Zelger (Συλλογή 1980, 89, σκέψη 5).

36 — Ο Leible πιστεύει στο σχόλιο του στην απόφαση Car Trim στο EuZW 2010, σ. 303 μέχρι 305, ότι, αφού στην σκέψη 46 γίνεται λόγος για μία συμφωνία για τον «τόπο εκπληρώσεως της υποχρεώσεως», μπορεί πάντως να συναχθεί ότι το Δικαστήριο, αφενός, δεν επιτρέπει αντί για τον τόπο εκπληρώσεως να βασιστεί κανείς σε άλλους τόπους με σύνδεσμο με την σύμβαση και, αφετέρου, θα συνεχίσει να μην εγκρίνει αφηρημένες συμφωνίες για τον τόπο εκπληρώσεως.

37 — Ειδικά η γερμανική θεωρία είναι εμπλουτισμένη με ερμηνευτικές προσεγγίσεις: έτσι ο Klemm, M., *Erfüllungsortvereinbarungen im Europäischen Zivilverfahrensrecht*, Jenaer Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft, Jena 2005, σ. 71-80, και ευρέως για την κατάσταση των διαφωνιών Leible, S. στο Rauscher, Th., *Europäisches Zivilprozessrecht και Kollisionsrecht EuZPR/EuIPR*, επεξεργασία 2011, Sellier, München 2011, άρθρο 5 Σύμβασης Βρυξελλών, σημείο 57β.

38 — Εντυπωσιακή είναι η μοιρολατρικά διατυπωμένη διαπίστωση των Briggs, A., και Rees, R., *Civil Jurisdiction and Judgments*, Informa Publishing Group, 3η έκδοση 2002, σ. 131: «It is close to impossible to make sense of the words, "or otherwise agreed"… They can be forgotten until an imaginative court is able to breathe meaning into them.»

β) Τα κριτήρια του «τύπου Car Trim» για τον συμβατικό καθορισμό του τόπου παραδόσεως και η εφαρμογή τους σε εμπορικούς όρους με ειδικά καθορισμένο περιεχόμενο

38. Κατά την απόφαση Car Trim τα συμβαλλόμενα μέρη είναι ελεύθερα να συνάψουν συμφωνία για τον τόπο παραδόσεως [39], ο τόπος όμως αυτός παραδόσεως πρέπει να μπορεί να συνάγεται από τη σύμβαση, «χωρίς να απαιτείται να ληφθεί υπόψη το εφαρμοστέο ουσιαστικό δίκαιο» [40].

39. Αν προβάλει κανείς τα κριτήρια αυτά στον όρο παραλαβής «από το εργοστάσιο» των Incoterms 2000, τότε μπορεί καταρχήν να διαπιστωθεί ότι αυτός ο τελευταίος δεν αναφέρεται στο εφαρμοστέο δίκαιο της σύμβασης. Αν ακολουθούσε κανείς αυστηρά κατά γράμμα την απόφαση Car Trim, τότε ο όρος αυτός δεν θα προκαλούσε επιφυλάξεις.

40. Για τον καθορισμό του τόπου παραδόσεως ο όρος παραλαβή «από το εργοστάσιο» θα ήταν χωρίς άλλο κατάλληλος, διότι δεν περιγράφει μόνο τη μεταβίβαση κινδύνου (σημεία Α5 και Β5), αλλά και τον τόπο παραδόσεως (σημεία Α4 και Β4) υπό την έννοια ενός σαφούς όρου παραλαβής. Ως εκ τούτου δέχεται μία στη θεωρία [41] και τη νομολογία [42] υποστηριχθείσα άποψη ότι με την αποτελεσματική εισαγωγή των όρων παραλαβή «από το εργοστάσιο» των Incoterms στη σύμβαση μπορεί να καθοριστεί ο τόπος παραδόσεως και εκπληρώσεως υπό την έννοια του άρθρου 5, σημείου 1, στοιχείου β΄, του κανονισμού 44/2001.

41. Φρονώ ότι η άποψη αυτή είναι ορθή. Γιατί θα έπρεπε να αρνηθεί κανείς στα συμβαλλόμενα μέρη να εξυπηρετηθούν για τον συμβατικό καθορισμό του τόπου παραδόσεως από εύχρηστους εμπορικούς όρους; Υπέρ των όρων αυτών συνηγορεί ιδιαίτερα το ότι είναι καλά μελετημένοι και αντικειμενικά καθορισμένοι χάρη στους κανόνες του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου, σε αντιδιαστολή πιθανόν προς τους συμβατικούς όρους που έχουν συμφωνηθεί ελεύθερα από τους συμβαλλομένους ή ακόμη έχουν διατυπωθεί σε ξένη γλώσσα που αυτοί δεν κατέχουν επαρκώς.

42. Απεναντίας δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα ότι για τον εφαρμοστή του δικαίου, για παράδειγμα το δικαστήριο που εξετάζει τη δικαιοδοσία του, η συγκεκριμένη σημασία του όρου μπορεί να συναχθεί μόνο μετά την εξέταση του συνόλου των κανόνων του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου.

43. Βεβαίως το Δικαστήριο στην υπόθεση Car Trim υποστήριξε ρητώς την αρχή ενός πραγματιστικού καθορισμού του τόπου

39 — Απόφαση Car Trim, σκέψη 45 και 46.

40 — Απόφαση Car Trim, σκέψη 55.

41 — Βλ. για παράδειγμα Leible (υποσημείωση 37) με περαιτέρω αναφορές.

42 — Βλ. για παράδειγμα για το όρο «delivery: ex works» την απόφαση του Oberlandesgerichts Karlsruhe της 28ης Μαρτίου 2006, IPRspr 2006, 111, σ. 242-250.

εκπληρώσεως, αποφεύγοντας ενδεχόμενες προσφυγές στο δίκαιο συγκρούσεων και το ουσιαστικό δίκαιο [43], ωστόσο δεν θεωρώ ότι μια αναφορά σε σαφώς προσδιορισμένους Incoterms μπορεί να συγκριθεί με την από το Δικαστήριο απορριφθείσα «αναφορά στο εφαρμοστέο ουσιαστικό δίκαιο της σύμβασης» [44]. Η συγκεκριμένη σημασία της προκύπτει δηλαδή ανεξαρτήτως περίπλοκων νομικών ερωτημάτων μέσω της εξετάσεως ευχερώς διαθέσιμων κανόνων. Αυτό ισχύει τουλάχιστον τότε, όταν ο όρος Incoterms είναι διατυπωμένος με σαφή τρόπο ακόμα και ως προς τη χρονικά εφαρμοστέα διατύπωσή του (π.χ. Incoterms 2000). Θα προσέδιδε σχολαστικότητα, μη δυνάμενη να στηριχθεί νομικώς στο άρθρο 5 του κανονισμού 44/2001, η εξάρτηση της απαντήσεως στο ερώτημα κατά πόσον θα μπορούσε να συμφωνηθεί ο τόπος παραδόσεως με τη χρήση όρου Incoterms από το αν συμπληρωματικά στη σύμβαση έχει επισυναφθεί αντίτυπο του κανόνα που περιγράφει τον επίμαχο όρο ή όχι.

γ) Ενδιάμεσο συμπέρασμα

44. Θα μπορούσε, συνεπώς, να συναχθεί το ενδιάμεσο συμπέρασμα ότι οι Incoterms και οι ανάλογοι εμπορικοί όροι μπορούν καταρχήν να αποτελούν συμβατικούς όρους, επί τη βάσει των οποίων μπορεί να καθορίζεται ο τόπος παραδόσεως υπό την έννοια του άρθρου 5, σημείου 1, στοιχείου β΄, του κανονισμού 44/2001.

2. Τροποποίηση του «τύπου Car Trim» στην προκειμένη υπόθεση

45. Για να δοθεί στο αιτούν δικαστήριο χρήσιμη απάντηση, πρέπει να σημειωθεί ότι οι αρχές που διατυπώθηκαν στην απόφαση Car Trim οφείλουν να ισχύουν γενικά για συμβάσεις πωλήσεως και όχι μόνο για πωλήσεις εξ αποστάσεως. Το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β΄, του κανονισμού 44/2001 —όπως εξάλλου και το προδικαστικό ερώτημα στην προκειμένη υπόθεση— δεν διακρίνει μεταξύ της πωλήσεως εξ αποστάσεως και των υπόλοιπων συμβάσεων πωλήσεως [45], έστω και αν πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο καθορισμός του τόπου παραδόσεως προκαλεί ιδιαίτερα προβλήματα ειδικά στην πώληση εξ αποστάσεως.

46. Επομένως, καταρχήν κρίσιμη είναι, κατά κανόνα, η αφεαυτής κατανοητή συμφωνία των συμβαλλομένων [46]. Οι Incoterms και οι ανάλογοι εμπορικοί όροι με σαφώς καθορισμένο περιεχόμενο μπορούν να αποτελέσουν συμβατικούς όρους, επί τη βάσει των οποίων μπορεί να καθορίζεται ο τόπος παραδόσεως

43 — Απόφαση Car Trim, σκέψεις 54 και 53.

44 — Απόφαση Car Trim, σημείο 2 του διατακτικού.

45 — Έτσι και ο γενικός εισαγγελέας J. Mazák στο σημείο 32 των προτάσεων του στην υπόθεση Car Trim.

46 — Απόφαση Car Trim, σκέψη 54 και 55.

υπό την έννοια του άρθρου 5, σημείου 1, στοιχείου β΄, του κανονισμού 44/2001.

47. Αν ελλείπει η δυνατότητα προσδιορισμού του τόπου παραδόσεως βάσει της αφεαυτής κατανοητής συμφωνίας των συμβαλλομένων, πρέπει όπως και στην απόφαση Car Trim να λαμβάνεται υπόψη η αρχή του «πραγματικού καθορισμού του τόπου εκπληρώσεως», βάσει αντικειμενικών κριτηρίων [47], με κρίσιμο στοιχείο τον τόπο της πραγματικής παραδόσεως των εμπορευμάτων στον αγοραστή, μέσω της οποίας αυτός αποκτά όντως εξουσία διαθέσεως των εν λόγω εμπορευμάτων.

48. Ότι εν προκειμένω πρόκειται για ένα καθαρά πραγματικό κριτήριο, το οποίο αναφέρεται στην απλή νομή, προκύπτει από το δεσμευτικό γερμανικό κείμενο της αποφάσεως Car Trim με επαρκή σαφήνεια και δεν απαιτεί περαιτέρω εξειδίκευση.

49. Αυτό όμως που εννοεί ο τύπος Car Trim με την παράδοση «στον τελικό προορισμό της πράξεως πωλήσεως», απαιτεί περαιτέρω επεξηγήσεις.

50. Πρέπει, σχετικώς, να πρόκειται για τον τόπο όπου «τα εμπορεύματα, τα οποία αποτελούν το υλικό αντικείμενο της συμβάσεως, [...] μετά την ολοκλήρωση της συμβάσεως αυτής [μέσω σωματικής παραδόσεως στον αγοραστή [48]], πρέπει, *καταρχήν*, [...]να βρίσκονται» [49].

51. Εξ αυτού συνάγεται, αφενός, ότι η παράδοση των εμπορευμάτων σε ένα μεταφορέα (που δεν είναι το ίδιο πρόσωπο με τον αγοραστή) πάντως δεν θεμελιώνει ακόμα τόπο παραδόσεως [50]. Από τη σκοπιά του Δικαστηρίου επομένως η πράξη της πωλήσεως ολοκληρώνεται με τη σωματική παράδοση στον αγοραστή.

52. Αφετέρου καθίσταται σαφές ότι μία *απρόβλεπτη* περαιτέρω μεταφορά των εμπορευμάτων από τον αγοραστή είναι άνευ σημασίας για τον εντοπισμό του τόπου παραδόσεως. Διότι μία τέτοια περαιτέρω μεταφορά, για παράδειγμα από την αποθήκη του αγοραστή σε μία άλλη εγκατάσταση, θα βρισκόταν εκτός της πράξεως της πωλήσεως και θα οδηγούσε σε έναν τόπο στον οποίο τα εμπορεύματα *δεν* θα έπρεπε να βρίσκονται *καταρχήν* μετά την εκπλήρωση της συμβάσεως.

53. Εφόσον κρίσιμη είναι η πράξη της πωλήσεως, το κριτήριο του τελικού τόπου προορισμού ταιριάζει επίσης όχι μόνο στις συμβάσεις εξ αποστάσεως, αλλά και στην περίπτωση που ο αγοραστής παραλαμβάνει προσωπικώς το εμπόρευμα: Διότι τότε ο

47 — Απόφαση Car Trim, σκέψη 52.

48 — Απόφαση Car Trim, σκέψη 60.

49 — Απόφαση Car Trim, σκέψη 61. Υπογράμμιση μόνο εδώ.

50 — Έτσι και ο Mankowski (υποσημείωση 15), σ. 288.

«τελικός προορισμός της πράξεως της πωλήσεως» θα είχε ήδη επιτευχθεί στις εγκαταστάσεις του πωλητή και η πράξη της πωλήσεως θα ολοκληρωνόταν με την παράδοση του εμπορεύματος στον αγοραστή που το παραλαμβάνει.

54. Κρίσιμη είναι επομένως τελικά σε όλες τις περιπτώσεις η πραγματική παράδοση στον αγοραστή κατά την εκπλήρωση της συμβάσεως. Μετά από προσεκτική παρατήρηση των προαναφερθεισών περιπτώσεων η παράδοση αυτή είναι απαραίτητη, αλλά και επαρκής, για να θεμελιώσει τον τόπο παραδόσεως.

55. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω ανακύπτει το ζήτημα αν η πρόσθετη αναφορά στο κριτήριο του «τελικού προορισμού» προκαλεί περισσότερη σύγχυση από ό,τι ωφέλεια. Από τυπικής απόψεως, επίσης, το κριτήριο αυτό είναι αμφιλεγόμενο, διότι θυμίζει τον «τελικό προορισμό για την παράδοση κινητών πραγμάτων [...]», του άρθρου 63, παράγραφος 1, του κανονισμού 44/2001, το οποίο θα πρέπει να ισχύει ρητά μόνο προς όφελος προσώπων, τα οποία διαμένουν στο Λουξεμβούργο. Δεν υπάρχει κανένας λόγος για μία γενίκευση αυτής της εξαιρετικής ρύθμισης στην πώληση εξ αποστάσεως.

56. Αφορμή για ασάφειες δίνει όμως ιδιαίτερα το επίθετο «τελικός»: Πως θα κρινόταν η κατάσταση, αν τα εμπορεύματα αποθηκεύονταν προσωρινά σε μία αποθήκη του αγοραστή και μετά μεταφέρονταν από τον αγοραστή σε μία άλλη εγκατάσταση και ο πωλητής είχε γνώση αυτής της προθέσεως από την αρχή; Θα μπορούσε να υποτεθεί ότι το κριτήριο «τελικώς» ενδέχεται να δημιουργήσει διχογνωμία. Σε αυτή την περίπτωση ανακύπτει επιπλέον η προβληματική της διαφοροποιήσεως του ενδεχομένως τελικού τόπου προορισμού (άλλη εγκατάσταση) και του τόπου της πρώτης πραγματικής παραδόσεως (προσωρινή αποθήκευση).

57. Θεωρώ, επομένως, προτιμότερο να παραιτηθούμε της αναφοράς στον «τελικό προορισμό της πράξεως πωλήσεως». Ο τόπος της πραγματικής παραδόσεως στον αγοραστή αποτελεί κριτήριο επαρκώς σαφές και προβλέψιμο και για τα δύο συμβαλλόμενα μέρη, του οποίου περαιτέρω τροποποίηση δεν είναι απαραίτητη.

VI — Συμπέρασμα

58. Προτείνω συνεπώς στο Δικαστήριο να δώσει την ακόλουθη απάντηση στο υποβληθέν από το αιτούν δικαστήριο ερώτημα:

«Το άρθρο 5, σημείο 1, στοιχείο β΄ του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 πρέπει να ερμηνευθεί κατά τρόπο ώστε ο κρίσιμος για τον καθορισμό του αρμόδιου δικαστηρίου τόπος παραδόσεως να ορίζεται επί τη βάσει των συμβατικών συμφωνιών των συμβαλλόμενων μερών.

Οι Incoterms και ανάλογοι εμπορικοί όροι με σαφώς ορισμένο περιεχόμενο μπορούν καταρχήν να αποτελέσουν συμβατικούς όρους επί τη βάσει των οποίων μπορεί να καθοριστεί ο τόπος παραδόσεως υπό την έννοια του άρθρου 5, σημείου 1, στοιχείου β΄, του κανονισμού 44/2001.

Σε περίπτωση κατά την οποία, χωρίς αναφορά στο εφαρμοστέο στη σύμβαση δίκαιο, είναι αδύνατος ο καθορισμός του τόπου παραδόσεως βάσει αυτού του κριτηρίου, τόπος παραδόσεως είναι αυτός της πραγματικής παραδόσεως των εμπορευμάτων, με την οποία ο αγοραστής απέκτησε ή έπρεπε να αποκτήσει την πραγματική εξουσία διαθέσεως των εμπορευμάτων αυτών.»